

Møte onsdag den 28. mai kl. 14.40

President: A s m u n d K r i s t o f f e r s e n

D a g s o r d e n (nr. 33):

1. Innstilling fra finanskomiteen om lov om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner og i enkelte andre lover (eierkontroll i finansinstitusjoner) (Innst. O. nr. 88 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 50 (2002-2003))
2. Referat

S a k n r . 1

Innstilling fra finanskomiteen om lov om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner og i enkelte andre lover (eierkontroll i finansinstitusjoner) (Innst. O. nr. 88 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 50 (2002-2003))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Heidi Larssen (H) (ordfører for saken): Alle land med en velutviklet økonomi underlegger finansinstitusjoner særskilte reguleringer, bl.a. tilsier også våre EØS-forpliktelser at det foreligger regler om eierkontroll. Disse reglene har viktige funksjoner i forhold til å sikre uavhengige finansinstitusjoner, tilfredsstillende konkurranse og et effektivt tilsyn. De nye reglene skal ivareta de samme hensyn.

Etter gjeldende regler kan ingen i utgangspunktet eie mer enn 10 pst. av aksjene i en norsk finansinstitusjon – dog er det viktige unntak.

Regjeringen foreslår å oppheve gjeldende regler og erstatte disse med et skjønnsbasert system basert på EØS-direktivene for bank og forsikring.

Et bredt flertall, Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, støtter forslaget.

Mindretallet, som består av Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet, ønsker, så vidt jeg kan skjønne, ingen endringer i dagens regler, og ønsker også på dette området at Norge skal være annerledeslandet. Jeg går ut fra at de vil redegjøre for synet sitt selv.

Etter forslaget må enhver som ønsker å erverve mer enn 10 pst. av en finansinstitusjon, søke myndighetene om dette på forhånd. Hvorvidt tillatelse skal gis, vil bero på en konkret vurdering av søkerens egnethet i den en-

kelte sak. For å skape større forutberegnelighet er det enighet om å lovfeste enkelte retningslinjer for skjønnet:

- om erververen anses som egnet som eier ut fra tidligere handlemåte i forretningsforhold, tilgjengelige økonomiske ressurser og hensynet til forsvarlig virksomhet
 - om erververen vil kunne bruke sin innflytelse i institusjonen til å oppnå fordeler for egen virksomhet eller indirekte øve innflytelse på annen næringsvirksomhet. Dette vil f.eks. kunne stoppe såkalt privat bankiervirksomhet
 - om ervervet er i samsvar med målsettingen om et finansmarked basert på konkurranse mellom innbyrdes uavhengige institusjoner
 - om eierforholdene i institusjonen etter ervervet vil vanskeliggjøre effektivt tilsyn med institusjonen
- Arbeiderpartiet har i tillegg foreslått et femte kriterium, nemlig at man skal lovfeste at man kan ta distrikts- og regionalpolitiske hensyn.

Regjeringspartiene ser ingen grunn til å lovfeste dette, men understreker at det ikke er noe til hinder for at myndighetene kan ta slike hensyn. Det er viktig å ha en norsk finansnæring som er uavhengig av enkeltpersoner og andre næringer. Det kunne tale for et forbud mot å eie en kontrollerende post.

Flertallet er imidlertid enig med Regjeringen i at det ikke er nødvendig å ha strengere regler enn at formålet kan oppnås, og at absolutte regler raskt vil kunne føre til at en får mange unntaksbestemmelser. Et gradert skjønnsbasert system vil derfor være det mest treffsikre.

Ved erverv av mer enn 25 pst. av aksjene vil eierne kunne få en form for kontroll over institusjonen. Flertallet slutter seg derfor til Regjeringens forslag om at man for erverv av mer enn disse 25 pst. av aksjene, i tillegg til de fire kriteriene som er nevnt foran, også skal vurdere om ervervet kan føre til en strukturutvikling i finansnæringen med uønskede virkninger for kapital- og kredittmarkedenes virkeområde.

Flertallet slutter seg også til Regjeringens forslag om at grensene for meldeplikt settes til erverv av 10 pst., 20 pst., 25 pst., 33 pst., 40 pst. og 50 pst., at meldeplikten skal gjelde for finansinstitusjoner generelt, og at bruksrett og opsjoner er likestilt med erverv av aksjer.

Flertallet i komiteen er videre fornøyd med at Regjeringen i tråd med EØS-direktivet foreslår å lovfeste en samlet saksbehandlingstid på tre måneder.

De nye eierbegrensningsreglene vil ikke gjelde for infrastruktursektorer som børser og verdipapirsentraler. Disse institusjonene har en så dominerende stilling innenfor områdene sine at det er svært viktig å sikre uavhengighet.

Gjeldende eierbegrensningsregler henger nært sammen med annet regelverk, og flertallet slutter seg til Regjeringens forslag til enkelte tilpasninger, bl.a. at det skal være krav om offentlig tegning også ved stiftelse av forsikringsselskaper, om å oppheve de særskilte stemmerettsbegrensningene for finansinstitusjoner, og endringer i de alminnelige konsesjonsreglene for og organisering av finanskonsern.

Med dette anbefaler jeg komiteens innstilling.

Torstein Rudihagen (A): Eg kan vise til saksordførarens ryddige gjennomgang, og Arbeidarpartiet sluttar seg i hovudtrekk til det forslaget som ligg føre.

Formålet med eigaravgrensingsreglane er å motverke kryssande eigarposisjonar mellom enkeltinstitusjonar og finanskonsern og sikre finanskonsernas uavhengigheit i forhold til anna næringsliv. Dette er det viktig å vareta, og det er det òg brei semje om i komiteen.

Så kan ein sjølv sagt diskutere kva for reglar og verkemiddel ein bør ha for å vareta dette formålet. Dagens reglar, der ingen i utgangspunktet kan eige meir enn 10 pst. av aksjane, har òg viktige unntak frå hovudregelen. Det viktigaste unntaket er at finansinstitusjonar kan eige 100 pst. av ein annan finansinstitusjon.

Vi har dessverre sett ei klar utvikling i finansnæringa mot større sentrale einingar, maktkonsentrasjon og utanlandsk eigarskap. På den bakgrunnen synest eg det er underleg at mindretalet i komiteen hevdar at gjeldande regelverk «har fungert etter hensikten». Gjeldande regelverk har ikkje kunna forhindre at norske finansinstitusjonar har blitt oppkjøpte av utanlandske institusjonar. Eg kan jo nemne Fokus Bank, som blei oppkjøpt av Den danske Bank, Kreditkassen av Nordea.

Det er slik at det vil vere fordelar og bakdelar med både eit system med forbodssoner og eit skjønnsbasert system. Men eit skjønnsbasert system vil både vere meir fleksibelt og enkelte gonger meir treffsikkert i forhold til formålet, omsynet, som det er viktig å vareta. Det er Arbeidarpartiet einig med Regjeringa i. Men dette føreset da klare kriterium og lovfesta retningslinjer for korleis skjønnet skal utøvast.

Forslaget går ut på at ein må søkje myndigheitene om godkjenning dersom ein skal ha ein eigenandel over 10 pst., og for neste terskel på 20 pst. Her skal vektleggast at det er eigna eigarar, tilsynsmessige forhold og konkurransemessige omsyn. Når det blir ønskt erverv av meir enn 25 pst., som gir ei form for kontroll, skal det vere vesentleg strengare krav i utøvinga av skjønnet. Dette er Arbeidarpartiet einig i.

Vi meiner likevel at dette ikkje går langt nok i å vareta distrikts- og regionalpolitiske omsyn, og det bør derfor inn som eit eige lovfesta kriterium, i samsvar med det som Finansdepartementets eiga arbeidsgruppe faktisk foreslo. Det er nødvendig å ta vare på mest mogleg av bank- og finansmiljøet rundt om på dei små plassane i landet. Vi ser kor viktig det er i dag både for næringslivet ute og for bebuarane elles. Derfor fremjar vi saman med SV, Senterpartiet og Kystpartiet forslag om å lovfeste eit slikt kriterium.

Sjølv om det blir mest mogleg klare kriterium og lovmessige retningslinjer, skal det – som sagt – utøvast skjøn. Om det nye regelverket vil vere effektivt og fungere i tråd med formålet, avheng så klart av viljen til å utøve og bruke skjønnet og til å avslå søknad om erverv når slikt er i strid med kriterium og retningslinjer. Her ligg usikkerheita. Men eg meiner at her ligg òg moglegheita til å få eit system som fungerer betre enn dagens system når det gjeld å vareta det formålet som vi alle saman er einige om.

Det blir frå mindretalet si side vist til at i andre land som har gjeldande skjønnsmessig regelverk, er det ikkje gitt noko avslag. Men saka er at det antakeleg er førebyggjande, at dei som ikkje har moglegheit til å nå igjennom, har avklart dette på førehand. Dei vil såleis neppe fremje nokon søknad.

Øystein Djupedal (SV): 10 pst.-regelen har etter SVs mening vært hensiktsmessig. Det er klart at 10 pst.-regelen ikke har stått i veien for endringer i norsk bankstruktur, men den har gjort at det har vært vesentlig vanskeligere, og det har vært forutsigbart hvilke endringer som har vært mulig. Siste gangen denne regelen var i bruk, var i forbindelse med DnB og Sampo. DnB, og ikke Folketrygdfondet, blokkerte for et oppkjøp av Storebrand, noe som skyldtes at man hadde forutsigbarhet og trygghet for hvordan dette regelverket skulle praktiseres. Om man var enig eller uenig i at Sampo skulle kjøpe Storebrand, er en annen diskusjon. Poenget er at det var et regelverk som alle visste var forutsigbart og absolutt.

Det er dette som er fordelene med en 10 pst.-regel. Man må kjøpe enten opptil 10 pst. eller oppimot 100 pst. for at dette skal gå. Dette sikrer en eierspredning og en struktur, i hvert fall til en viss grad, som ellers ikke ville ha vært der. Men det er klart at dagens regelverk heller ikke har vært til hinder for at man har hatt en vesentlig endring i eierstrukturen innenfor bank- og finanssektoren gjennom lang tid, og SV er enig i at det må det selvfølgelig til enhver tid være mulighet for.

Svakheten ved det systemet som her etableres, er etter mitt skjønn først og fremst at det er skjønnsbasert, fordi verken aktørene i næringen eller noen andre vet hva skjønnet skal være. Det er all mulig grunn til å tro at dette skjønnet vil bli praktisert på samme måte som dette skjønnet blir praktisert i Sverige. Og i svar på brev til finansministeren fra SVs gruppe av 29. april står det:

«Det opplyses muntlig fra den svenske Finansinspektionen at de, så langt de kan erindre, ikke har hatt saker hvor søker har fått avslag på søknad om erverv av eierandeler i finansinstitusjoner.»

Hvis skjønnet skal praktiseres på den måten at det aldri skal benyttes til avslag, vil det i praksis si at man åpner en dør og ikke har tenkt å stenge den noen gang.

Systemet med 10 pst.-regelen har vært et forutsigbart system som alle har kjent spillereglene i, og det har vært en stor fordel. Dette regelverket er heller ikke diskriminerende, og det er et regelverk som også departementets egen arbeidsgruppe, ekspertgruppe, faktisk anbefalte. De anbefalte et forbudssystem framfor et skjønnsbasert system, simpelthen fordi forutsigbarheten ved dette er langt bedre.

Systemet vi i dag har, er også etter all sannsynlighet i tråd med det EØS-regelverket vi er underlagt. Det betyr altså at det ikke er en begrunnelse for dette at man har diskriminering. En likebehandling av alle ligger også i dette systemet. Det betyr at både utenlandske og norske aktører må forholde seg til det samme systemet, og det er også slik det er.

Det har vært reist tvil om dette, men i den utredningen som Finansdepartementet selv har kommet med, har man fått en juridisk betenkning fra professor Müller-Graff ved Universitetet i Heidelberg. Denne er også gjengitt i NOU-en som følger innstillingen. Han sier at det ikke uten videre er gitt at Norge vil tape. Det vil i så fall bety at hvis det ble reist sak mot Norge på det grunnlaget at dagens 10 pst.-regel var diskriminerende, ville det i verste fall være at vi tapte, og så måtte man innføre et system å la det man i dag har. Men dagens system er åpenbart mye bedre, tror jeg, for de fleste aktører i dette markedet, for det er forutsigbart, og forutsigbarheten innenfor denne næringen er faktisk ganske viktig, dette sett opp mot et skjønnsbasert system, som de fleste advarer mot, og som departementet av en eller annen merkelig grunn mener er et bedre system.

Så langt jeg klarer å registrere, er det heller ikke noe massivt krav fra finansnæringen som sådan om å få denne endringen i regelverket. De fleste aktører har visst om disse reglene og at de har vært der i alle år. Det betyr, så langt jeg vet, at det nok er enkelte som har ønsket dette, men det er ikke noe massivt krav om at man skal endre dette regelverket. Bakgrunnen for at forslaget til endring kom, var heller ikke krav fra finansnæringens interesseorganisasjon. Bakgrunnen var at det ble reist tvil fra EFTAs overvåkingsorgan om hvorvidt dette var i strid med EØS' regelverk, altså EØS-avtalen, som vi er forpliktet av. Og den utredningen som kom i etterkant av dette, fastslo at ja, kanskje, men sannsynligvis ikke. Utredningen fra professor Müller-Graff – som jeg har vist til – konkluderer nettopp med at det sannsynligvis er helt tillatt for Norge å videreføre dagens regelverk. Det betyr at jeg synes at begrunnelsen for å foreta disse endringene er svak, og jeg tror at finansnæringen selv også egentlig ser at dagens system er bedre, for da har man et mer forutsigbart system å forholde seg til.

Det skal blir uhyre interessant å se hvordan dette systemet praktiseres. Hvis praktiseringen av det norske systemet vil være tilsvarende det vi har sett i mange andre land, som har et skjønnsbasert system, betyr det at man i realiteten sier ja til alt. Det vil bety en eierkonsentrering som er uheldig. Vi ser allerede en sterk eierkonsentrering innenfor bank og finans. Dette vil bety en ytterligere sentralisering og eierkonsentrering av disse næringene, som, etter mitt skjønn, er til ugunst for Norge.

Jeg tror at dagens system, dagens regelverk, er et hensiktsmessig og godt system. Det er derfor vi ikke har fremmet avvikende forslag i denne innstillingen, simpelthen fordi vi gjerne vil gå imot, for vi mener at dagens lovverk er hensiktsmessig og godt.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF): Velfungerende finansinstitusjoner er nærmast uunnverlige i eit moderne samfunn. Både i næringsliv, i offentlig forvaltning og i den enkelte sin økonomi har desse institusjonane ei sentral rolle. Difor er samfunnskontroll og samfunnstilsyn med denne bransjen så viktig.

Odelstinget er i dag invitert til å gjera vedtak som medfører at dagens forbodsbaserte reguleringsform for

eigarkontroll vert erstatta med eit system basert på skjønsmessige vurderingar frå sak til sak. Dette gjev betre høve til ei meir individuell vurdering både av konkurranseforhold og av institusjonen sin handlefridom osv. i dei ulike situasjonane. Eg er difor glad for at desse endringane ser ut til å samla eit breitt fleirtal.

Det er eitt punkt eg vil nemna spesielt, og det gjeld spørsmålet om ein skal lovfesta distrikts- og regionalpolitiske omsyn som eit eige vurderingskriterium. Regjeringspartia har valt å ikkje gå inn for lovfesting av eit slikt kriterium. No kan ein sjølvsagt prøva å gjera eit retorisk poeng av dette og framstilla det som om me er imot ei slik vurdering, men det vil verta ganske meiningsløst.

Når me ikkje går inn for lovfesting av dette kriteriet, kjem det bl.a. av at dess fleire poeng som vert opplista, dess lettare er det i ettertid å hevda at alt som ikkje spesifikt er nemnt, heller ikkje skal vurderast. Det andre er at lovforslaget seier at Kongen kan fastsetja ytterlegare retningslinjer for skjønnsutøvinga. Det kan difor vera klokt å venta og sjå kva som skjer, før fleire kriterium eventuelt vert tekne inn.

Avslutningsvis: For å fjerna eitkvart spor av ein eventuell tvil om kva regjeringspartia meiner om dette, vil eg referera særmerknaden vår, som lyder slik:

«Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil understreke at selv om distrikts- og regionalpolitiske hensyn ikke lovfestes som vurderingsgrunnlag er det ikke noe til hinder for at myndighetene kan vektlegge slike hensyn i en konkret sak.»

Arne Braut (Sp): Senterpartiet vil gå imot å oppheve dagens eierskapsregler. Vi mener den såkalte forbudsbaserte lovgivningen med sin 10 pst.-regel har – og ville ha – fungert bedre enn den alternative skjønnsbaserte ordningen som flertallet kommer til å vedta her i dag.

Etter vår oppfatning har lovens bestemmelser vært klare i forhold til to kriterier, nemlig hensynet til konkurranse i finansmarkedet og forutsigbarhet. Også i praksis har loven bidratt til å hindre og/eller dempe tendensen til maktkonsentrasjon og monopolisering innenfor finansnæringen. Et illustrerende eksempel her er finansministerens avslag på Fokus Banks søknad om å få kjøpe opp BNbank. Et annet eksempel er DnBs blokkering av Sampos forsøk på å overta Storebrand.

Når loven ikke har satt enda tydeligere spor, skyldes dette i første rekke manglende politisk vilje til å følge opp klare vedtak i Stortinget vedrørende bankstrukturen.

I 1997 behandlet Stortinget et forslag fra representanten Steensnæs. Flertallet i finanskomiteen sluttet seg til hans og Kristelig Folkepartis forslag om at Regjeringen burde, som det står,

«legge til grunn en streng praktisering av eierbegrensingsregelen i lov om finansieringsvirksomhet mv. for å sikre tilfredsstillende banktjenester og en nødvendig konkurranse i det norske finansmarkedet gjennom et nett av nasjonalt, regionalt og lokalt forankrede finansinstitusjoner».

Nå har partiet snudd på hælen. Den offisielle motivasjonen for å erstatte den forbudsbaserte lovgivningen med en skjønnsbasert lov er nok hensynet til EØS-avtalen, eller mer presist: skepsis til om Norge ville ha vunnet fram i en sak om 10 pst.-regelen i EFTA-domstolen. Ironisk nok konkluderer en juridisk evaluering med at utfallet i en slik sak må vurderes som åpent. I klartekst: Den nye loven representerer sannsynligvis en unødvendig EU-tilpasning – det får så være. Viktigere er det at den skjønnsbaserte lovgivningen i mindre grad kommer til å motvirke monopoliseringstendenser og svakere konkurransegrad i finansnæringen. Hovedkravet om at potensielle kjøpere skjønnsmessig vurderes i forhold til egenhet kan i praksis innebære en større konsentrasjon i næringen. Et liknende system i Sverige har resultert i at man ikke har hatt noen avslag på oppkjøpssøknader. Som på mange andre områder er Sverige også her et land som vi med fordel kan sammenlikne oss med, og ikke minst trekke lærdom av.

Det mest iøynefallende med begrepet «forutsigbarhet» er den nøytralitetsaktige anvendelsen av ordet: Gitt et overordnet hensyn til forutsigbarhet følger det at den ene reformen etter den andre bør implementeres. Spørsmålet er om premisset er gyldig. Mer konkret: Innebærer et skjønnsmessig system økt forutsigbarhet for aktører i finansnæringen? Isolert sett framkaller skjønn andre assosiasjoner enn forutsigbarhet – i motsetning til forbud. Uansett åpner skjønnsmessige vurderinger for mer tvil og tro, til tross for spesifiserte retningslinjer for utøving av skjønn. Senterpartiet mener at det er uklokt å innføre lover hvis håndhevelse i større grad enn før, typisk, vil være avhengig av politisk vilje, og spesielt vilje til å fatte og stå for vedtak som blir oppfattet som upopulære av sterke kapitalinteresser.

En parallell kan her trekkes til utskiftningen av konsekvenslovene med den skjønnsbaserte loven om erverv – Stoltenbergs trøstelov, som den i sin tid ble karakterisert som. Den ble som kjent opphevet i 2002, mot stemmene til Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV, uten å ha forhindret ett eneste salg av bedrifter og banker til utlandet.

La meg kort oppsummere: Stortinget skal nå oppheve en lov som har fungert godt og i tillegg hatt en bred parlamentarisk støtte. Alternativet er et regelverk som i mindre grad vil være egnet til å innfri målsettinger som et bredt stortingsflertall har ansett som viktige.

Presidenten: Den reglementsmessige tiden for formiddagens møte er omme. Presidenten vil foreslå at møtet fortsetter inntil dagens kart er ferdigbehandlet. – Det anses vedtatt.

Så vil presidenten legge til én ting: I dag er det vanskelig for representantene å booke om sine billetter, og presidenten vil anmode om at adgangen til replikk etter statsråden, som ble vedtatt, om mulig ikke blir brukt, for å spare noe tid. Det vil hjelpe noen i denne salen.

Statsråd Per-Kristian Foss: Jeg skal forsøke å ta behørig hensyn til det.

Jeg vil bare for ordens skyld replisere til siste taler at den opphevede ervervsloven ikke gjaldt finansinstitusjoner, så akkurat her er ikke det relevant. Men det er riktig at alle land med en velutviklet økonomi har særlige regler for hvem som kan eie finansinstitusjoner. Det skyldes at slike institusjoner har en særskilt rolle i samfunnsøkonomien og derfor skal sikres uavhengighet.

Da Regjeringen foreslo endringer på dette punkt, var det ikke ut fra den begrunnelse at det forelå et massivt krav fra næringen. Det var heller ikke ut fra den begrunnelse at vi f.eks. åpenbart ville tape en sak for EFTA-domstolen, men ut fra en selvstendig vurdering av dagens regler, som hadde fungert i snart 15 år, var det naturlig med en evaluering og en revisjon av reglene etter hvert som markedene og regelverksutviklingen internasjonalt har forandret seg. Jeg har altså lyst til å understreke det. Det er faktisk slik at Regjeringen foretar selvstendige vurderinger og ikke bare gir etter for næringspress eller annet press.

Dagens regler er forbudsbaserte. De nye reglene er mer skjønnsbaserte, men inneholder kriterier for skjønn som i hovedsak følger de regler som gjelder i ulike EU-land. Vi mener derfor at vi på denne måten får et mer moderne og tilpasset regelverk, som vil fungere godt.

Så til spørsmålet om hvorvidt kriteriet distrikts- og regionshensyn skal tas inn. Jeg minner om at det ikke er et selvstendig kriterium i dagens regelverk, som også mindretallet omfavner, men det er ikke til hinder for at slike kriterier kan legges til grunn, og de har vært lagt til grunn. Det er jo ikke minst en del av de konkurransemessige hensyn som må tas, at det ikke etableres regionale situasjoner som gjør konkurransen dårligere, under enhver kritikk.

Jeg har lyst til å legge til at det i noen av dagens aviser er en ganske kraftig uttalelse fra Hydros direktør om det norske marked som sådant, som han oppfatter som så politikerstyrt, på en uheldig måte, at det hindrer investeringer. Jeg skal la den kommentaren ligge, men bare applisere det til finansmarkedsområdet, altså norske finanskonsern, banker, forsikringsselskaper og andre. Jeg har også lyst til å understreke at det er ingen grunn til å gi tilsvarende karakteristikker på finansnæringens område. Vi vil nå få et regelverk som er internasjonalt, og jeg mener at vi langt på vei også i dag har et regelverk som er på linje med det som gjelder i andre vestlige land. Vi har innslag av utenlandsk og nasjonalt eierskap i et godt blandingsforhold, som i høyeste grad ikke er preget av noen form for proteksjonisme.

Som flere talere har vært inne på, har vi store banker med sine hovedseter i andre nordiske land. Vi har store norske enheter – kanskje får vi også større – og vi har i tillegg et meget velfungerende lokalt marked, delvis basert på sparebanksystemet, men også mindre forretningsbanker. Dette er et mangfold som gir en ganske god tilgang til gode og varierte kredittvurderinger. Jeg har lyst til å understreke at mitt inntrykk er at utenlandske markeder – europeiske institusjoner og andre lands myndigheter – også etter hvert ser at dette er et godt marked, som i høyeste grad er internasjonalt sammenliknbart med noe

av det beste også utenfor Norges grenser. Det er det viktig å understreke, fordi det kan gi en, etter hvert, prising av norske finansinstitusjoner på linje med hva som bør være reelle verdier, altså høyere enn i dag.

Presidenten: Det blir likevel replikkordskifte.

Øystein Djupedal (SV): Jeg beklager, men det var det finansministeren nå sa, som gjorde at det ble nødvendig for meg å ta replikk.

Jeg er enig med finansministeren i at vi har en god finansnæring. Den har utviklet seg under 10 pst.-regelen. Finansministeren gir skryt til den norske finansnæringen som en ikke-proteksjonistisk næring, og dette har skjedd med det regelverket vi i dag fjerner. Det betyr at alt det han skryter av denne næringen for, og det kan sikkert være hyggelig for næringen å få skryt, har altså skjedd med dagens regelverk. Det er det viktig å understreke.

La meg også si, siden finansministeren velger å trekke fram dette, at når Eivind Reiten i avisene velger å si det han sier, så får det stå for Eivind Reitens regning.

For SVs vedkommende, og det håper jeg også gjelder for de øvrige partiene, håper jeg at Stortinget fortsatt har tenkt å engasjere seg i det landet det faktisk er satt til å styre. Det gjelder næringsliv, bosetting, arbeidsplasser, verdiskaping – alt dette som er viktig for at vi kan bo i et godt land. At Eivind Reiten mener at politikk skal aktivisere i forhold til et selskap som faktisk har levd av politisk goodwill helt fra dag én, er for meg komplett uforståelig. Det skal jeg ikke ta i denne debatten, men det var en viktig påpekning overfor finansministeren at norsk finansnæring har levd lenge med 10 pst.-regelen.

Statsråd Per-Kristian Foss: Finansministeren er klar over at man har levd lenge og til dels godt med det, og at man har utviklet seg bra. Jeg synes det er hyggelig at den ros som jeg gav til finansnæringen og den norske strukturen, også deles av SV. Det kan borge for en ganske betydelig bredde. Imidlertid er det vel slik, jeg har i alle fall det grunnsyn selv, at regelverk som har fungert i 15 år, ett år, ti år eller 20 år, ikke nødvendigvis er et godt regelverk for fremtiden – så konservativ er jeg ikke.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se nedenfor)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte

presidenten: Odelstinget skal da gå til votering i sak nr. 1.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har Torstein Rudihagen på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet satt fram det forslaget som er inntatt i innstillingen på side 25.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner og i enkelte andre lover (eierkontroll i finansinstitusjoner)

I

I lov 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker gjøres følgende endringer:

§ 4 første og annet ledd skal lyde:

En forretningsbank skal stiftes i henhold til reglene i lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper § 2-1 eller lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper § 2-1. Tillatelse etter § 8 i loven her skal nektes hvis ikke mer enn tre firedeler av forretningsbankens aksjekapital tegnes ved kapitalforhøyelse uten fortrinnsrett for aksjeeiere eller andre.

Kongen kan tillate at en forretningsbank stiftes av tre eller flere banker uten tegningsinnbydelse, eller uten at tegningsinnbydelsen legges ut til offentlig tegning.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet har varslet at de går imot annet ledd.

V o t e r i n g :

- 1.. Komiteens innstilling til § 4 første ledd bifaltes enstemmig.
- 2.. Komiteens innstilling til § 4 annet ledd bifaltes med 51 mot 15 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 15.16.27)

Videre var innstillet:

§ 4 tredje ledd oppheves.

§ 4 fjerde ledd blir nytt tredje ledd og skal lyde:

Første og annet ledd gjør ingen innskrenkning i en forretningsbanks adgang til å inngå i et finanskonsern etter finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6.

§ 4 femte ledd blir fjerde ledd.

§ 7 oppheves.

§ 8 a nytt tredje ledd skal lyde:

Søknad om tillatelse etter § 8 første og annet ledd skal nektes med mindre Kongen er overbevist om at eiere av kvalifisert eierandel og innehav av slike eierandeler er i samsvar med finansieringsvirksomhetsloven § 2-3. Med kvalifisert eierandel menes en eierandel som representerer 10 prosent eller mer av kapitalen eller stemmene i institusjonen, eller som for øvrig gir adgang til å utøve en vesentlig innflytelse i ledelsen av institusjonen og dens virksomhet.

§ 11 fjerde ledd skal lyde:

Generalforsamlingen velger elleve femtendeler av representantskapets medlemmer. Både medlemmene og

varamedlemmene skal velges blant bankens aksjeeiere eller, dersom banken er stiftet eller ervervet overensstemmende med § 4 *annet ledd*, blant de deltakende bankers aksjeeiere, tillits- eller *tjenestemenn*. *Valget* forberedes av en valgkomité som er valgt av generalforsamlingen.

§ 13 første ledd åttende punktum oppheves.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 52 mot 15 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 15.16.54)

Videre var innstillet:

II

I lov 10. juni 1988 nr. 39 om forsikringsvirksomhet gjøres følgende endringer:

§ 2-1 første og annet ledd skal lyde:

Et forsikringsselskap kan ikke drive virksomhet uten tillatelse av Kongen, som kan sette vilkår for tillatelsen. Et forsikringsselskap skal ha forretningskontor og hovedkontor i Norge. *Tillatelse skal nektes med mindre Kongen er overbevist om at eiere av kvalifisert eierandel og innehav av slike eierandeler er i samsvar med finansieringsvirksomhetsloven § 2-3. Med kvalifisert eierandel menes en eierandel som representerer 10 prosent eller mer av kapitalen eller stemmene i institusjonen, eller som for øvrig gir adgang til å utøve en vesentlig innflytelse i ledelsen av institusjonen og dens virksomhet. Tillatelse skal nektes med mindre mer enn tre firedeler av forsikringsselskapets aksjekapital tegnes ved kapitalforhøyelse uten fortrinnsrett for aksjeeiere eller andre.*

Tillatelse skal for øvrig gis med mindre det er grunn til å anta:

- (1) at selskapet ikke vil oppfylle de krav som stilles i lov eller i medhold av lov,
- (2) at startkapitalen ikke står i rimelig forhold til den planlagte virksomhet, eller
- (3) at tillatelse på annen måte vil få uheldige virkninger for forsikringstakerne eller grupper av forsikringstakere.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet har varslet at de går mot første ledd tredje og fjerde punktum.

V o t e r i n g :

- 1.. Komiteens innstilling til § 2-1 første ledd tredje og fjerde punktum bifaltes med 52 mot 15 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 15.17.22)
- 2.. Komiteens innstilling til paragrafens øvrige ledd og punktum bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 3-5 første ledd skal lyde:

Et forsikringsselskap kan inngå i et konsernforhold i samsvar med finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 bare dersom:

- a) morselskapet, selskapene i konsernenheten eller annet eierselskap ikke er kredittforsikringsselskap, og
- b) morselskapet, selskapene i konsernenheten og i tilfelle alle andre selskaper i det konsern forsikringsselskapet tilhører, enkeltvis og samlet oppfyller vilkårene i § 7-1 og § 7-2 i loven her. Kongen kan i *forskrift gjøre unntak fra bestemmelsene i denne bokstav og gi forskrifter om at konsernet samlet må oppfylle også andre regler gitt i eller i medhold av loven her.*
- c) konsernforholdet er etablert etter tillatelse etter *finansieringsvirksomhetsloven § 2a-3.*

§ 3-5 annet ledd oppheves.

§ 3-6 skal lyde:

§ 3-6 (sammenføring, deling mv.)

Sammenføring (fusjon) og deling (fisjon) av forsikringsselskaper og *morselskaper til forsikringsselskaper*, kan ikke gjennomføres uten Kongens tillatelse. Likt med deling regnes avhendelse av vesentlige deler av selskapets aktiva. Kongen avgjør i tvilstilfelle om en avhendelse omfatter vesentlige deler av selskapets aktiva.

Erverv av aksjer i et forsikringsselskap som allerede har tillatelse etter § 2-1 til å drive virksomhet, er avhengig av Kongens godkjenning når ervervet medfører at selskapet vil inngå i et konsern.

§ 5-1 første ledd fjerde punktum skal lyde:

Styret skal ha et flertall av personer som ikke er ansatt i selskapet eller i selskaper i samme *konsern*.

§ 5-1 tredje ledd første punktum skal lyde:

Reglene i denne paragraf gjelder også for *morselskap til forsikringsaksjeselskap eller forsikringsallmennaksjeselskap*.

§ 5-4 sjette ledd skal lyde:

Reglene i første, annet, tredje og femte ledd gjelder også for *morselskap til forsikringsaksjeselskap eller forsikringsallmennaksjeselskap*.

§ 5-5 tredje ledd første punktum skal lyde:

Reglene i denne paragraf gjelder også for *morselskap til forsikringsaksjeselskap eller forsikringsallmennaksjeselskap*.

§ 5-8 første ledd oppheves. Annet ledd blir første ledd.

§ 13-8 første ledd skal lyde:

Bestemmelsene i § 3-5 og § 5-1 første ledd gjelder ikke for forsikringsselskaper som ifølge sine vedtekter

bare kan overta direkte forsikring for en nærmere angitt krets av forsikringstakere, og eventuelt gjenforsikring i tillegg. Kongen kan for slike selskaper gjøre unntak også fra andre av lovens bestemmelser.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 52 mot 15 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 15.17.58)

Videre var innstillet:

III

I lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (*finansieringsvirksomhetsloven*)

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 2-2 skal lyde:

§ 2-2 Erverv av eierandeler i finansinstitusjoner

Erverv av kvalifisert eierandel i en finansinstitusjon kan bare skje i henhold til tillatelse gitt av Kongen etter reglene i paragrafen her. Som kvalifisert eierandel regnes her en eierandel som representerer 10 prosent eller mer av kapitalen eller stemmene i en finansinstitusjon, eller som for øvrig gir adgang til å utøve en vesentlig innflytelse i ledelsen av institusjonen og dens virksomhet.

Det samme gjelder erverv som medfører at en kvalifisert eierandel økes slik at den vil utgjøre eller overstige henholdsvis 20, 25, 33 eller 50 prosent av kapitalen eller stemmene i institusjonen, eller ved annet erverv som gir bestemmende innflytelse som nevnt i aksjeloven § 1-3 og allmennaksjeloven § 1-3. Enhver som vil avhende en kvalifisert eierandel eller redusere den så meget at eierandelen deretter er mindre enn en prosentvis grense som nevnt, skal gi melding om dette til Kredittilsynet.

Den samlede eierandel til en eier beregnes ut fra de eierandeler denne eier og i tillegg:

- eierandeler som denne etter avtale har rett til å erverve på eget initiativ,
- eierandeler som denne etter avtale har rett til å utøve stemmerett for, unntatt stemmerettsfullmakt som nevnt i aksjeloven § 5-2 og allmennaksjeloven § 5-2 når det ikke er gitt vederlag for fullmakten, og
- eierandeler som en person som omfattes av § 2-6 eier eller har rett til å erverve eller utøve stemmeretten for.

Ved beregning av eierandeler som nevnt i annet ledd inkluderes ikke avtale om erverv betinget av tillatelse etter finanslovgivningen, med mindre avtalen innebærer at:

- eierne gis rett til vederlag på mer enn 5 prosent av markedsverdien av aksjene på tilbudstidspunktet,
- eierne gis rett til lån fra tilbyderer, eller
- eierens rett til å utøve stemmerettigheter knyttet til aksjene begrenses.

Søknaden skal angi størrelsen på den eierandel det tas sikte på å erverve. Kongen skal avgjøre om tillatelse skal gis innen tre måneder fra den dag fullstendig søknad er mottatt. Dersom søknaden ikke inneholder de opplysninger som er nødvendige for å avgjøre om tillatelse skal gis, regnes fristen fra det tidspunkt slike opplysninger ble mottatt. Dersom vedtak ikke er truffet når fristen utløper, anses tillatelse gitt.

Kongen kan gi forskrift til gjennomføring av bestemmelsene i denne paragrafen, herunder regler om hvilke opplysninger søknaden skal inneholde. Kongen kan gi forskrift om plikt for finansinstitusjoner til å gi melding om eiere som har kvalifiserte eierandeler i institusjonen, og plikt for juridiske personer som har kvalifiserte eierandeler i finansinstitusjon til å gi melding om hvem som inngår i styret og ledelsen.

§ 2-3 skal lyde:

§ 2-3 Egnethetsvurdering

Kongen kan gi tillatelse til erverv av eierandeler i en finansinstitusjon dersom erververen er egnet til å utøve slik innflytelse i finansinstitusjonen som den samlede eierandel beregnet i henhold til § 2-2 vil gi grunnlag for. Dersom det omsøkte ervervet vil gi erverver en eierandel som utgjør eller overstiger 25 prosent, skal tillatelse nektes hvis ikke Kongen er overbevist om at de hensyn som er nevnt i annet ledd tilsier at ervervet gjennomføres. I tillegg skal Kongen i slike tilfeller være overbevist om at ervervet ikke vil medføre uønskete virkninger for kapital- og kredittmarkedenes virkemåte. Det kan settes vilkår for tillatelsen.

Ved vurdering av om tillatelse skal gis, skal Kongen særlig legge vekt på om:

- erververen anses egnet som eier ut fra tidligere handlemåte i forretningsforhold, tilgjengelige økonomiske ressurser og hensynet til forsvarlig virksomhet,
- erververen vil kunne bruke sin innflytelse i institusjonen til å oppnå fordeler for egen eller tilknyttet virksomhet, eller indirekte øve innflytelse på annen næringsvirksomhet,
- ervervet er i samsvar med målsetningen om et finansmarked basert på konkurranse mellom innbyrdes uavhengige institusjoner, eller vil kunne svekke institusjonens uavhengighet i forhold til andre næringslivsinteresser,
- eierforholdene i institusjonen etter ervervet vil van-skeliggjøre effektivt tilsyn med institusjonen.

Kongen kan i forskrift fastsette ytterligere retningslinjer for skjønnsutøvelsen.

Kongen kan tilbakekalle en tillatelse dersom det er grunn til å anta at innehaveren har utvist slik handlemåte at forutsetningene for tillatelse ikke lenger er til stede.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 52 mot 15 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 15.18.31)

Presidenten: Presidenten vil her la votere over forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet til § 2-3 annet ledd ny bokstav e). Forslaget lyder:

«I lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) skal § 2-3 annet ledd ny bokstav e) lyde:

e) ervervet kan føre til en uønsket strukturutvikling i finansnæringen i distrikter og regioner med spredt bosetning eller næringsliv, vurdert ut fra bedriftenes og forbrukernes behov for tilgang til finanstjenester fra finansmiljøer med nødvendig nærhet og kompetanse.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet ble med 34 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.04)

Videre var innstillet:

§ 2-4 første ledd oppheves. Nåværende andre ledd blir første ledd.

§ 2-5 oppheves.

§ 2-6 første ledd skal lyde:

Like med aksjeeierens egne aksjer regnes i forhold til reglene i § 2-2 de aksjer som eies eller overtas av:

- aksjeeierens ektefelle, mindreårige barn eller personer som aksjeeieren har felles husholdning med,
- selskap hvor aksjeeieren har slik innflytelse som nevnt i aksjeloven § 1-3,
- selskap innen samme konsern som aksjeeieren, og
- noen som det må antas aksjeeieren har forpliktende samarbeid med når det gjelder å gjøre bruk av rettighetene som aksjonær.

§ 2-23 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde ledd blir tredje ledd.

§ 2a-1 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hvilke bestemmelser som skal gjelde for utenlandske foretak.

§ 2a-2 ny bokstav e skal lyde:

e) *Som eierforetak regnes i dette kapittel annet foretak enn foretak som nevnt i § 1-4 og bokstav d som er morselskap til en finansinstitusjon.*

§ 2a-3 annet ledd første punktum skal lyde:

Uten Kongens tillatelse kan ingen inneha så stor eierinteresse i en finansinstitusjon at det vil bestå et konsernforhold mellom erververen og finansinstitusjonen.

§ 2a-5 skal lyde:

§ 2a-5 Morselskap i finanskonsern

Morselskap i finanskonsern kan være:

- finansinstitusjon som omfattes av § 1-4,
- selskap som omfattes av § 2a-2 bokstav d, eller
- eierforetak som omfattes av § 2a-2 bokstav e.

§ 2a-6 første og annet ledd skal lyde:

I tillegg til morselskap som nevnt i § 2a-5, kan når ikke annet følger av lov eller forskrift, finanskonsern omfatte:

- finansinstitusjoner,
- forvaltningsselskap for verdipapirfond,
- eiendoms- og investeringsselskaper,
- inkassoselskaper,
- selskap som formidler finansielle tjenester, og
- selskap med naturlig tilknytning til finansierings- eller forsikringsvirksomhet.

Organiseringen av et finanskonsern skal godkjennes av Kongen. I forbindelse med godkjenningen kan det stilles vilkår om at selskap som inngår i finanskonsern skal være direkte eiet av morselskap som nevnt i § 2a-2 annet ledd bokstav d eller organiseres i samme delkonsern. *Det kan stilles vilkår om størrelsen på morselskaps eierandel. En bank kan ikke eies av en annen bank. I blandet konsern skal enten:*

- morselskapet være holdingselskap som nevnt i § 2a-2 annet ledd bokstav d,*
- forsikringsselskapet utøve bestemmende innflytelse i banken gjennom et 100 prosent eiet datterselskap som etter sine vedtekter ikke skal drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i foretak som ikke driver forsikringsvirksomhet, eller*
- banken utøve bestemmende innflytelse i forsikringsselskapet gjennom et 100 prosent eiet datterselskap som etter sine vedtekter ikke skal drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i forsikringsselskaper.*

§ 2a-6 nytt sjettede ledd skal lyde:

Kongen kan i særlige tilfelle gjøre unntak fra første og annet ledd.

§ 2a-7 annet ledd første punktum skal lyde:

Andre endringer i organiseringen enn nevnt i første ledd skal godkjennes av Kongen, med mindre annet følger av forskrift.

§ 3-3 nytt sjette ledd skal lyde:

Søknad om tillatelse etter første ledd skal nektes hvis ikke Kongen er overbevist om at eiere av kvalifisert eierandel og innehav av slike eierandeler er i samsvar med § 2-3. Med kvalifisert eierandel menes en eierandel som representerer 10 prosent eller mer av kapitalen eller stemmene i institusjonen, eller som for øvrig gir adgang til å utøve en vesentlig innflytelse i ledelsen av institusjonen og dens virksomhet.

Nåværende sjette ledd blir nytt syvende ledd.

§ 3-4 første ledd annet punktum skal lyde:

Denne lovs § 3-3 annet, tredje, *sjette og syvende* ledd gjelder tilsvarende for utenlandske finansieringsforetak.

§ 3-4 annet ledd første punktum skal lyde:

For filial av finansinstitusjon med tillatelse etter første ledd gjelder denne lovs bestemmelser med unntak av kapittel 2a og §§ 2-2, 2-3, 2-6, 2-18 til og med 2-24, 3-5, 3-6, 3-8 til og med 3-11 og 3-17.

§ 3-6 tredje ledd skal lyde:

Erverv av aksjer i finansieringsforetak som har tillatelse etter § 3-3 er avhengig av godkjenning fra Kongen når ervervet medfører at foretaket *vil inngå i et konsern*.

§ 3-6 fjerde ledd oppheves.

§ 5-2 annet og nytt tredje ledd skal lyde:

Departementet kan ilegge den som ikke etterkommer pålegg etter første ledd tvangsmulkt til staten. Tvangsmulkten kan ilegges i form av engangsmulkt eller løpende mulkt. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Departementet kan gi nærmere regler om fastsettelse av tvangsmulkt, herunder mulktens *størrelse*.

Eierandel ervervet i strid med reglene om eierkontroll skal umiddelbart tvangsselges. Tvangsfullbyrdsloven § 10-6, jf. § 8-16 kommer ikke til anvendelse. Stemmerett knyttet til slike eierandeler kan ikke anvendes.

Presidenten: Presidenten vil her gjøre oppmerksom på en rettelse i lovteksten når det gjelder §§ 2-4 og 2-5, som skal lyde:

«§ 2-4 oppheves.»

«§ 2-5 første ledd oppheves. Nåværende andre ledd blir første ledd.»

Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet har varslet at de går mot innstillingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling – med de foretatte rettelser – bifaltes med 52 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.59)

Videre var innstillet:

IV

Loven trer i kraft fra det tidspunkt Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelser kan settes i kraft til ulik tid. Kongen kan gi forskrift om overgangsbestemmelser.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

S a k n r . 2

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 15.20.